

i odgovornosti u pogledu čuvanja tako vrijedne historijske građe. Zbirka je evidentirana u Muzejskom dokumentacionom centru u Zagrebu.

GOROSLAV OŠTRIĆ (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja) održao je projekciju na temu **Zbirke zavjetnih darova Franjevačkog samostana na Trsatu**. Materijal je izazvao živi interes publike poradi anegdotalne vrijednosti i izrazite neposrednosti. Mahom su to slike, makar ima i drugovrsnih radova (veza, goblena, nakita ...), vrlo često pučki radene, ali toliko autentične da nose izuzetnu sugestivnost. Prikazuju razna »čuda« iz života pomoraca i pučana — događaje u kojima su darovaoci ovih radova uspjeli preživjeti objektivno fatalne situacije (najčešće pomorske katastrofe, nevremena, oluje, pa ratne nesreće, dječju nepažnju i sl.). Radene su neposredno nakon događaja, prema pričanju preživjelih, i čini se da je ta uzbuđenost pripovjedača uspjela naći put do slike. Posjeduju nešto od onoga zbog čega volimo naivu.

MILAN GALIĆ (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja) prikazao je obiteljsku **zbirku Ružić**. Ova je obitelj rodbinskim vezama povezana s dvije velike povijesne obitelji u Hrvatskoj — Mažuranić i Brlić. Tako je dio njihovog nasljeđa pohranjen u ovome gradu (i otvoren za javnost). Zbirku sačinjavaju namještaj, uporabni i ukrasni predmeti, oružje, knjige i slike, crteži i grafike. Prema dataciji dio je radova iz 18. stoljeća, većina iz 19. stoljeća, a dobar dio iz razdoblja između dva rata. Slike su mahom obiteljski portreti, vedute grada Rijeke, jedrenjaci a autori su im B. Ivanković, A. Jovanović, B. Jakac, L. Meynier i drugi. Osobito je vrijedna biblioteka s oko 12.000 svezaka, koja uključuje i neke raritete, a izazov su pažnji i predmeti iz ostavštine Ivane Brlić Mažuranić.

Prikaz ove bogate zbirke-ambijenta, predočen dijapozitivima, ukazao je na veliku potrebu njezine znanstvene obrade. Zanimljivo je da zbirka nije zabilježena u dokumentaciji Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika Rijeke, niti Muzejskog dokumentacionog centra u Zagrebu. Prikaz **DAINE GLAVOČIĆ** i **NEVENKE ŽIGER** (Moderna galerija) imao je animacijski i informativni karakter, obračunajući se napose laičkoj javnosti, ali informirajući i muzeal-

ce o dosad prikupljenom materijalu. Naime, u Modernoj galeriji upravo se s ovom akcijom započela stvarati dijateka umjetničkih radova 20. stoljeća, iz privatnih zbirki, pa je prikazom obznanjen interes galerije za pojačanom komunikacijom s kolekcionarima da im se ponudi stručnu pomoć, eventualno mogućnost izlaganja i sl. Takav institucijski odnos, osim stručnih ekspertiza, jamčio bi i svojevrsnu »legalnost« ovoj djelatnosti koja je u našem gradu prilično zazorno promatrana. Naime, osnovni problem prilikom kontaktiranja vlasnika bio je savladati strah od javnosti (administracije, krađe, zavisti ...). Stoga im je zajamčena anonimnost, pa se na predavanju nisu navodila njihova imena, a u dijateci su snimci registrirani pod šiframa.

Projekcija je obuhvatila izbor od sedamdesetak radova, grupiranih prema autorima — riječkim i ostalima, i nizom se kolorističkih utisaka sabrala u dojam o bogatom materijalu. I kvalitetom i množinom. Štoviše, paralela s muzejskim fundusima prilično je nezavidna što se tiče muzeja. To se napose odnosi na noviju građu. Ovaj bogati grad nažalost nema muzeje kakve zaslužuje, ali zato ima zbirke kakve ne zavređuje.

ABSTRACT

Museum Day 1986 in Rijeka — focusing on private collections

N. Žiger

Museum Day 1986 was an occasion for the museum personnel of Rijeka to initiate a better cooperation with owners of private historical and art collections in their region.

A number of lectures (illustrated with transparencies) were delivered on such themes as the history of art collecting, ethnographic material in private collections, 20th century collections in Rijeka, the archaeological collection of Dr. Bolf, the collection of votive gifts in the Franciscan monastery at Trsat, and the collection of the Ružić family.

This action in the Modern Art Gallery of Rijeka started a transparencies library of 20th century works of art in private collections. The museums began to cooperate with collectors more freely, and a new possibility for the expansion of research was created. The society was at the same time made aware of the historical value of these works of art, which is greater than the emotional or material value they have for the individual owner.

Hidroarheološka zbirka Meneghello na Palmižani

Marinko Petrić

Centar za zaštitu kulturne baštine,
Hvar

Primljeno: 4. 8. 1936.

Podmorje Paklinskih otoka jedna je od najbogatijih i najatraktivnijih hidroarheoloških zona na istočnoj obali Jadrana. O tome možda više od znanstvenih radova i ocjena svjedoče brojni novinski članci, apeli, intervencije službe zaštite i organa sigurnosti, koji su u posljednjih tridesetak godina pratili neobuzdani interes stranih i domaćih ilegalnih ronilaca za ovo jadransko naše područje.

Pa ipak je poznavanje hidroarheološke topografije Paklinskih otoka — u znanstvenom pogledu — nedovoljno jer se oslanja na rijetka stručna rekonosciranja i podatke ronilaca-amatera, koji su često znanstveno neopotrebljivi.

K tome, arheološko je blago, koje se desetljećima nekontrolirano raznosilo s podvodnih ležišta, razasuto po mnogim privatnim i društvenim zbirkama u zemlji i inozemstvu, tako da ne postoji cjeloviti uvid u vrsnost i količinu izvađenog materijala. Spomenimo — samo najznačajnije — zbirke Vlade Slivarića u Zagrebu, Jurja-Tota Meneghella na Palmižani, Drage Ružića u Splitu, Tonči Miličića u Hvaru, Arheološkog muzeja u Zadru, Arheološkog muzeja u Splitu, te Centra za zaštitu kulturne baštine u Hvaru. Jedna od najcjelovitijih i brojem predmeta najbogatijih je zbirka Jurja Tota Meneghella. Donedavno nepoznatu u široj javnosti, tu se zbirku inventarizirali 1983. g. stručnjaci Centra za zaštitu kulturne baštine, te je zbirka uvedena u registar spomenika kulture otoka Hvara. Zbirku je sabrao tijekom pedesetih i šezdesetih godina predani ljubitelj podmorja vlastitog škoja, sad već pokojni ing. Juraj Meneghello, djelomice podvodnom aktivnošću, a djelomice kupnjom od drugih ronilaca.

Obuhvaća više od 150 komada antičkog keramičkog posuđa (amfore, zdjele, tanjuri, čaše) u rasponu od III. st. stare ere do VI/VII. st. nove ere. Glavnina predmeta (više od 100) pripada teretu rimskog trgovačkog broda, koji je oko I. ili II. stoljeća nove ere potonuo blizu uvale Palmižana. To su čaše, lonci, lončići, vrčevi, zdjele i poklopci jednostavne izradbe od crvenka-

stosmede gline. Materijal pripada tipu grube provincijalne keramike koja se tijekom I. i II. st. serijski proizvodila — pretpostavljamo — u Grčkoj. S istog lokaliteta su tanjuri i zdjele crvenkaste gline, kvalitetne izradbe, sa često učitnutim žigovima radionica. Teretu ovog broda vjerojatno je pripadala i mala posuda za mirise tzv. guttus.

Amfore su brojčano skromnije (ukupno 56 primjeraka — čitavih i ulomaka), ali su zato oblicima i starosti raznovrsnije. Mjesta nalaza nisu poznata, ali pretpostavljam da pretežno pripadaju akvatoriju otoka Hvara. Najbrojnije su male rimske amfore za transport vina i suhog voća koje su izrađivane u Grčkoj u razdoblju od I. st. stare ere i tijekom I. st. nove ere. Relativno veliki broj ovih amfora upućuje da pripadaju podmorju škoja ili bliže okolice. Brojne su zatim grčko-italske amfore koje su se izrađivale u provinciji Campagna u Italiji tijekom I/II. st. stare ere, a služile su za transport vina. Pretpostavljam da im je mjesto nalaza uži akvatorij otoka Hvara. U zbirci je i nekoliko amfora koje su se tijekom II/I st. ere izrađivale na našoj obali. To su tzv. amfore istočnojadranskog tipa koje su u nas najbrojnije. Nesumnjivo potječu s nekog nalazišta oko škoja, jer je podmorje Paklinskih otoka bogato ovim vrstama amfora. Vrlo je rijedak, tu izložen tip grčke amfore srcokolikog oblika, koji se tijekom II. st. ere izrađivao napodručju Južne Italije. Vjerojatno istog grčko-italjskog podrijetla su dvije amfore neobično zadebljanih nožica. Ovaj tip amfore ne nalazimo na poznatom repertoaru amfora s podmorja naše obale, pa predstavljaju svakako najvredniji dio zbirke. Sve tri amfore su s nepoznatog nalazišta. Među ostalim amforama u zbirci je i jedan primjerak okrugle amfore koja se u razdoblju od I. st. stare ere i tijekom I. st. nove ere proizvodila na području Grčke, te jedan primjerak rimske amfore ravnog dna iz II. st. (vjerovatno s lokaliteta Ilovik), potom nekoliko amfora sjevernoafričke proizvodnje iz III/IV. st. mala amfora za transport eteričnih ulja iz V-VII. st. (vjerojatno s nalazišta kod Lastova), te ulomak ranobizantske amfore, iz VI-VII. st. Spomenimo još i mnogobrojne ulomke amfora, koji se, međutim, ne izdvajaju od navedenih tipova amfora.

Zahvaljujući kulturnom interesu i znatnoj financijskoj žrtvi supruge ing. Meneghella, Dagmar Meneg-

hello, zbirka je u proljeće 1986. god. uređena i otvorena za javnost. Smještena je u okviru pansiona Meneghella, do galerije »Škorpion«, tako da obogaćuje ovaj već afimirani nukleus palmižanskog kulturnog života. Projekt uređenja izradio je hvarski umjetnik Nikša Barišić u domišljatoj koncepciji neoficijelne i klasičnom muzeološkom sustavnošću neopterećene postave materijala, što se kao najprimjernije uklopilo s ladanjskim ugodajem ovog hvarskog izletišta. Zbirka je, uz to, opremljena kartama, legendama, crtežima i fotografijama amfora, zatim dokumentacijom o ostalim kulturno-povijesnim spomenicima škoja, starim fotografijama Palmižane, te obiteljskim fotografijama, tako da zapravo predstavlja mali zavičajni muzej.

U pripremi je i izdavanje posebne publikacije o arheološkom podmorju Paklinskih otoka s malim priručnikom o amforama, posebno o nim tipovima koji su karakteristični za podmorje naše obale.

Palmižanska hidroarheološka zbirka je posvećena uspomeni na ing. Jurja Meneghella, a namijenjena je svim zaljubljenicima i hodočasnici- ma ovih hvarskih otoka. Iako skromna i u svemu još nedorađena, na najneposredniji način, u svom izvornom prostornom okruženju, ona svjedoči o davnom značaju škoja u regionalnoj i globalnoj plovidbi Jadranskim morem, a materijalom i dokumentacijom o pretpostavljenoj, rimskoj, srednjovjekovnoj i novijoj prošlosti škoja, o kulturama koje su u razdoblju koje obuhvaća više od 4000 godina kontinuirano doticale ovo rubno i gotovo nepostojeće tlo. Poput osobne karte, otkriva nam tako povijesni legitimitet i individualnost ove sredine, koji se, u najezi površne i ograničene turističke eksploatacije škoja, danas gotovo zaboravio.

I naposljetku, valja spomenuti da je ovo prva privatna zbirka u nas koja je pravo javna, te da je, izuzev stručne pomoći Centra za zaštitu kulturne baštine iz Hvara, uređena bez ikakve pomoći društvene zajednice. Pothvat za svaku pohvalu.

ABSTRACT

The hydroarchaeological collection Meneghella

M. Petrić

The Meneghella collection in Palmižana is one of the most complete and ample

collection of hydroarchaeological finds in this country. Most objects in the collection come from a Roman merchant ship sunk near Palmižana in the 1st or 2nd century A. D. This private collection, provided with maps, legends, drawings and photographs was opened for the public in 1986.

Tradicijski zanati Jastrebarskog i okolice Prijedlog organizacije izložbe prigorskog sajma u povodu Svjetskog kongresa Internacionalne unije za antropološke i etnološke znanosti 1988. godine

Dragica Cvetan

Zavičajni muzej Jastrebarsko, Jastrebarsko

Primljeno: 3. 11. 1986.

U neposrednoj blizini Zagreba — udaljen samo 35 kilometara — nalazi se značajan tradicijski zanatski centar Jastrebarsko. U starom dvorcu Erdödy (16. st.) smješten je i Zavičajni muzej sa stalnom postavom tradicijske materijalne kulture ovog područja.

Osobita je pažnja posvećena prikazu starih zanata jastrebarskog trgovišta i njegove okolice koji naglo nestaju.

Dosada je Zavičajni muzej Jastrebarsko priredio dvije tematske izložbe prezentirajući samo dva zanata: potkraj 1984. godine izložbu **Tkanje na tari u Žumberku** (»tara« — uspravni tkalački stan), a 1985. godine **Tradicijski lončarski centri u Plešivičkom prigorju**. Izložbe su popraćene prigodnim katalogima sa sažetkom na engleskom jeziku. Potkraj 1986. godine počeo se pripremati prikaz opančarskog i kožarskog zanata čije je cehovsko udruženje bilo brojno. Osim tri spomenuta zanata, tokom slijedeće dvije godine istražiti će se i obraditi teme pletarstva, kovačkog zanata i tkanja na tkalačkom stanu s vodoravnom osnovom. Uz svaku od tih izložbi izdat će se katalog sa sažetkom na engleskom jeziku.

Naselje Jastrebarsko spominje se već u Buli Bele IV. 1257. godine, kao slobodno naselje trgovaca i obrtnika. Od 13. st. Jaskanci su kao slobodni građani razvijali sve vrste zanata. Jastrebarski purgari bi-